

Varhaiskasvatuslain muutokset

Hallituksen esitys 249/2020 vp, eduskunnan sivistysvaliokunta 17.2.2020

Erityisasiantuntija Mervi Eskelinen, OKM

Erityisasiantuntija Laura Niemi, OKM

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Muutosehdotukset

- Valmistelussa varhaiskasvatuslain muutosesitys:
 - 1) päiväkodin henkilöstön mitoituksesta poikkeamista koskevan pykälän täsmentäminen
 - 2) henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta säättäminen
- Molempien esitettyjen muutosten tavoitteena on varhaiskasvatuksen laadun parantaminen sekä lainmukaisen toteutuksen turvaaminen.

Varhaiskasvatuslain 36 § :n täsmentäminen

- Taustalla eduskunnan lausuma varhaiskasvatuslain (540/2018) vaikutusten seurannasta mm. henkilöstömitoitusten osalta.

”Eduskunta edellyttää, että jatkossa seurataan ja arvioidaan päiväkodin henkilöstön mitoituksesta poikkeamista koskevan säännöksen toimivuutta ja vaikuttavuutta ja ryhdytään tarvittaessa pikaisesti lasten edun takaaviin riittäviin lainsäädäntötoimiin.”

- Yleinen yhteydenoton aihe aluehallintovirastojen, OKM:n, ammattijärjestöjen sekä myös eduskunnan oikeusasiamiehen näkökulmasta. Varhaiskasvatuslain 36 § koetaan vaikeaselkoiseksi.
- Varhaiskasvatuslain 36 § täsmentäminen siten, että henkilöstömitoituksesta poikkeaminen ei ole sallittua henkilöstön poissaoloista johtuen.
- Ei muuta vallitsevaa oikeustilaa.

Varhaiskasvatuslain 36 §

- Päiväkodissa voidaan poiketa 35 §:ssä tarkoitetuista suhdeluvuista, jos lasten keskimääräiset varhaiskasvuspäivät ovat jatkuvasti huomattavasti vähäisemmät kuin toimintapäivät. Poikkeaminen voi tapahtua siten, ettei lapsia ole muutoin kuin lyhytaikaisesti yhtäaikaisesti päiväkodissa enempää kuin suhdeluku edellyttää.
- Lisäksi 35 §:ssä tarkoitetuista suhdeluvuista voidaan poiketa tilapäisesti ja lyhytaikaisesti laajennettaessa lapsen varhaiskasvatusaika 17 §:n 4 momentissa tarkoitetulla tavalla.
- Poikkeaminen 35 §:ssä tarkoitettusta suhdeluvusta ei ole sallittua henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä.

Perustelut

- **Henkilöstöstä johtuvilla poissaoloilla** tarkoitettaisiin perustelujen mukaan henkilöstön poissaoloa, joka johtuu:
 - henkilöstön sairastumisesta, koulutuksista, vuosilomista tai lomautuksista
 - tulee hoitaa riittävin sijaisjärjestelyin
- Lisäksi pykälän otsikkoon tehtäisiin teknisluonteinen korjaus.

Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus

Esitetään kahta uutta pykälää varhaiskasvatuslakiin:

- ***57 a § Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus***
 - ***57 b § Toimenpiteet ilmoituksen johdosta***
-
- Ilmoitusvelvollisuus olisi osa ennakollista valvontaa ja varhaisen puuttumisen keino.
 - Epäkohtiin puuttuminen ensisijaisesti varhaiskasvatuksen toimipaikassa.
 - Ilmoitusvelvollisuus täydentäisi voimassa olevia valvonnan keinoja.
 - Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä ei ehdoteta säädettäväksi erillistä sanktiota.
 - Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saisi kohdistaa kielteisiä vastatoimia.

Epäkohdan määrittelystä

- Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvalla epäkohdalla tarkoitettaisiin varhaiskasvatuslain vastaista toimintaa.
- Epäkohdaksi katsottaisiin esimerkiksi asia tai tilanne, jossa varhaiskasvatuksen tavoitteet, lapsen hyvinvoinnin tai kasvun, kehityksen tai oppimisen edellytykset vaarantuisivat varhaiskasvatuslain vastaisesti.
- Myös epäkohdan uhasta, joka olisi ilmeinen, tulisi ilmoittaa, jotta epäkohtiin voitaisiin puuttua tehokkaasti etukäteen.

Menettely

- Kirjallinen menettely
 - Kirjallinen muoto ja velvollisuus ilmoituksen tekoon käytännössä edellyttäisivät, että ilmoitus tulisi tehdä omalla nimellä.
 - Ilmoitus tulisi tehdä ensisijaisesti varhaiskasvatuksen toimipaikan toiminnasta vastaavalle henkilölle, jonka tulisi käynnistää toimet epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi.
 - Ilmoitus etenisi tarvittaessa varhaiskasvatuksen johtavan viranhaltijan kautta aluehallintoviraston tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi.
- Ilmoituksen tehneelle työntekijälle esitetään oikeutta saada tietää mihin toimenpiteisiin ilmoituksen johdosta on ryhdytty.
- Toiminnan muutoksesta tulisi tietyin edellytyksin ilmoittaa lapsen huoltajalle.

Lausuntopalautteeseen reagointi

- Esitys oli lausuntokierroksella 19.10.-18.11.2020, kuthanek-istunnossa 7.12.
- Lausuntoja saatiin 35 kappaletta.
- Esitettyjä muutoksia kannatettiin pääosin. Esitettyjen muutosten nähtiin edistävän lapsen oikeutta laadukkaaseen ja varhaiskasvatuslain tavoitteita toteuttavaan varhaiskasvatukseen.
- Lausuntojen perusteella tarkennettiin ilmoitusvelvollisuuden perusteluita mm. siltä osin kuinka epäkohta määritellään ja keitä ilmoitusvelvollisuus koskee.
- Varhaiskasvatuslain 36 §:n osalta tarkennettiin esityksen taloudellisia vaikutuksia.